

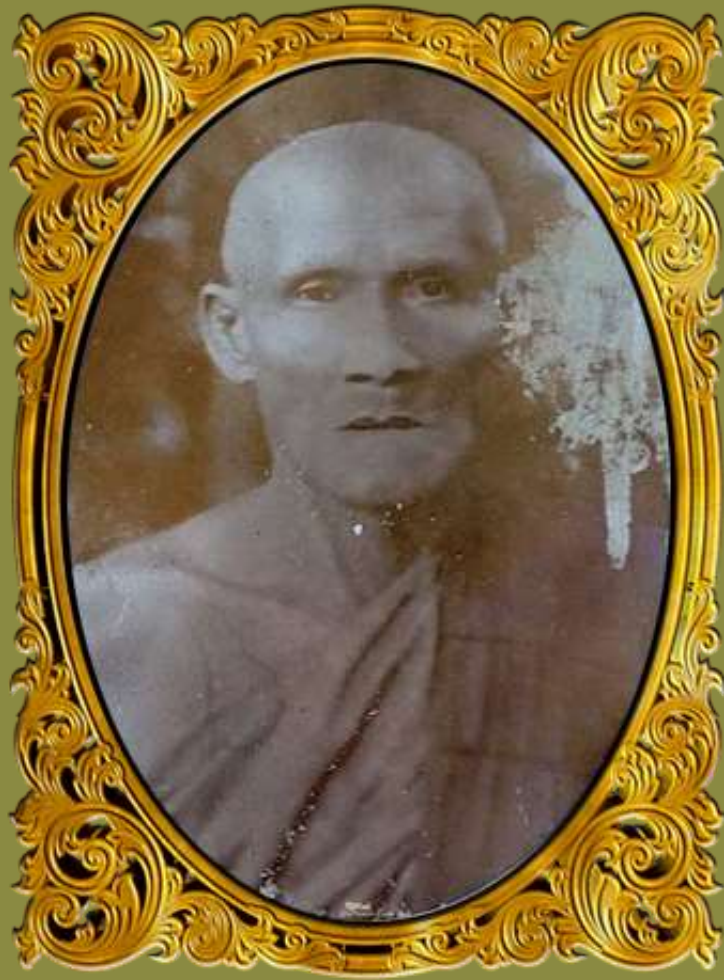

หลวงพ่อชม พรหมโชติ

หลวงพ่อชม พรหมโชติ " พระนักพัฒนา แห่งเมืองกรุงเก่า "

หลวงพ่อชม มีพื้นเพหรือภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคอีสาน จังหวัดอุบลราชธานี เกิดเมื่อวันอาทิตย์ ขึ้น 5 ค่ำ เดือน 6 ปีมะโรง ตรงกับวันที่ 26 พฤษภาคม 2411 ในสมัยรัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว บิดาชื่อ นายดี โยมมารดาชื่อ นางนิ กุลไพศาล เป็นลูกศิษย์สายไสยเวทย์ของสายสำนักวัดบ้านฟ้าเลื่อม อันโด่งดังของแดนอีสาน (วัดราศรีไสล)

ต่อมา หลวงพ่อชม ได้ศึกษาเล่าเรียนและพักจำพรรษาอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นเวลานานพอสมควร ต่อมาได้ยินข่าวว่า วัดธรรมิกราช จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นสำนักเรียนทั้งด้านปริยัติธรรม วิปัสสนากรรมฐาน และด้านคาถาอาคม ที่มีความรุ่งเรืองเป็นที่กล่าวขวัญกันทั่วไป จึงได้เดินทางขึ้นมาฝากตัวเข้าศึกษาเล่าเรียน ในสำนักวัดนี้กับ หลวงพ่อฟัก (พระครูธรรมิกาจารย์คุณ) หลวงพ่อชม จำพรรษาและศึกษาเล่าเรียนอยู่ใน สำนักวัดธรรมิกราช กับ หลวงพ่อฟัก จนมั่นใจว่ามีวิชาความรู้พอสมควรแล้ว ได้กราบลา หลวงพ่อฟัก ย้ายไปจำพรรษาอยู่วัดต่างๆ ในเขตอยุธยาและท้องถิ่นใกล้เคียงอีกหลายวัด

หลวงพ่อชม พรหมโชติ

หลวงพ่อชมเป็นพระไม่ติดวัด ท่านย้ายไปย้ายมาตลอด เข้าวัดไหนออกวัดนี้ แต่ทุกวัดที่ท่านไป ท่านจะไปทำนุบำรุงพัฒนาวัดนั้น จนเจริญรุ่งเรืองขึ้น อย่างเห็นได้ชัด ท่านมักจะพูดกับลูกศิษย์อยู่เสมอว่า " ท่านไม่ชอบอยู่วัดไหนนาน ยิ่งเป็นวัดที่เจริญแล้ว มันคงแล้วยังไม่อยากอยู่ "

จน พระญาณไตรโลก ฉาย คงคสุวณโณ (เจ้าคณะจังหวัด จอมขมังเวทย์แห่งเมืองอยุธยา) ซึ่งได้ทราบกิตติศัพท์เกี่ยวกับวิชาความรู้และฝีมือในการก่อสร้างบูรณะวัดของ หลวงพ่อชม มานานแล้ว ได้ปรึกษาหารือเห็นพ้องต้องกันว่า สมควรอาราธนา หลวงพ่อชม ให้ย้ายมาครอง วัดพุทไธศวรรย์ หลวงพ่อชม สำเร็จวิชาปัญญาเสื่อโคร่ง จากสำนักวัดบ้านฟ้าเลื่อม (วัดราศรีไสล) ครั้งหนึ่งลูกศิษย์ลองแห่ย์ ท่านขอให้ท่านลองวิชาให้ดูหน่อย ท่านก็สาแดงแปลงกลายเป็นเสื่อโคร่ง ทำเอาลูกศิษย์ที่นั่งอยู่ตกใจวิ่งหนีกันกระเจิง เมื่อตั้งสติได้จึงกลับมา เอน้ำมนต์มาราดตัวเสื่อ กลับเป็น หลวงพ่อชม นั่งสมาธิตามเดิม หลวงพ่อชม มรณภาพวันที่ 21 มกราคม 2475 สิริอายุ 65 ปี

พระญาณไตรโลก ฉาย คงคสุวัณโณ

พระญาณไตรโลก ฉาย คงคสุวัณโณ (หลวงพ่อฉาย) เกิดเมื่อ ปี พ.ศ.๒๔๐๐ พื้นเพเป็นชาวอ.อุทัย จ.พระนครศรีอยุธยา ท่านเป็นพระเถระอาจารย์เก่าแก่แห่งอยุธยา ปกครองคณะสงฆ์ทั่วทั้งแผ่นดินอยุธยา ซึ่งยุคนั้นถือได้ว่าแผ่นดินเมืองกรุงเก่ามีแต่พระ เกจิเรืองวิทยาคมและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักกันดีอยู่ทั่วทั้งแผ่นดิน เช่น

หลวงพ่อกั่น วัดพระญาติ

หลวงปู่ยิ้ม วัดเจ้าเจ็ด

หลวงพ่อปาน วัดบางนมโค

หลวงพ่อจง วัดหน้าต่านอก

หลวงพ่อรอด วัดสามไถ

หลวงพ่อพัน วัดบ้านสร้าง

หลวงพ่อแพ วัดโตนด

หลวงพ่ออำ วัดวงษ์

หลวงพ่อกรอง วัดเทพจันทร์ลอย

หลวงพ่อชม วัดพุทไธศวรรค์

หลวงพ่อนวม วัดกลาง

หลวงพ่อิม วัดลาดชะโด

หลวงพ่อห้วง วัดบางยี่โท

หลวงพ่อขัน วัดนกกกระจาบ

เหรียญ หลวงพ่อชม วัดพุทไธศวรรย์ ปี พ.ศ. 2470

เหรียญพระครูอุเทศธรรมวินัย หลวงพ่อชม วัดพุทไธศวรรย์ จัดสร้างเพียงรุ่นเดียว ในปี พ.ศ.2470 นับเป็นเหรียญหายากมาก บางคนว่าหายากกว่า เหรียญหลวงพ่อกลั่น วัดพระญาติ ประเด็นนี้น่าจะสร้างจำนวนน้อยกว่า

พระเครื่องของหลวงพ่อชมเป็นตำนาน ถูกจัดให้อยู่ในตำนาน 5 เหรียญยอดนิยม ของเมืองอยุธยา หรือที่เราเรียกกันทั่วไปว่า " เบญจภาคีพระเหรียญ (ประจำจังหวัดอยุธยา) " อันได้แก่

เหรียญ " หลวงพ่อกลั่น วัดพระญาติ "

เหรียญ " หลวงพ่อจง วัดหน้าต่างนอก "

เหรียญ " หลวงพ่อขัน วัดนกกกระเจาบ "

เหรียญ " หลวงพ่อชม วัดพุทไธศวรรย์ " (เป็นพระเกจิ และเป็นพระนักพัฒนา สนับสนุนด้านการฟื้นฟู วัดวาอาราม)

เหรียญ " หลวงพ่อเพ็ชร วัดนันทริย์ " (เป็นพระเกจิ และเป็น พระนักพัฒนา สนับสนุนด้านการศึกษาเด็กๆ)

เหรียญ หลวงพ่อชม วัดพุทไธสวรรย์ จัดสร้างในปี พ.ศ. 2470

<http://www.amuletheritage.com/p-8.html>

เหรียญ หลวงพ่อชม วัดพุทไธสวรรย์ จัดสร้างในปี พ.ศ. 2470

ประวัติวัดพุทธโสธรวรย์

วัดพุทธโสธรวรย์ ตั้งอยู่ในเขตตำบลสำเภาล่ม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นอกเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยาทางด้านทิศใต้ ปัจจุบันมีอาณาเขตเนื้อที่ ๔๖ ไร่ ๒ งาน ๔๖ ตารางวา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับแม่น้ำเจ้าพระยา

ทิศใต้ ติดต่อกับที่ของวัดตำหนัก (ร้าง)

ทิศตะวันออก ติดต่อกับโรงเรียนพุทธโสธรวรย์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านเรือนราษฎร

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาวัดพุทธโสธรวรย์ เป็นวัดสำคัญแห่งหนึ่งมีฐานะเป็นพระอารามหลวง (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา, ๒๕๐๐, หน้า ๒๑๕) ซึ่งสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) โปรด

เกล้าฯ ให้สร้างขึ้นหลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์สมบัติแล้ว ๓ ปี โดยเลือกภูมิสถานบริเวณที่เรียกกันว่า ตำบลเวียงเหล็ก เรื่องราวของการสร้างวัดนี้ปรากฏอยู่ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่า ศักราช ๗๑๕ ปีมะเส็ง เบญจศก (พ.ศ. ๑๘๙๖) วันพฤหัสบดี เดือน ๔ ขึ้น ๑ ค่ำ เปลา ๒ นาฬิกา ๕ บาท ทรงพระกรุณาตรัสว่า ที่พระตำหนักเวียงเหล็กนั้นให้สถาปนาพระวิหารและพระมหาธาตุเป็นอารามแล้ว ให้นามชื่อ วัดพุทไธสวรรย์ (พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา, ๒๕๐๗, หน้า ๓)

พระตำหนักเวียงเหล็ก ที่กล่าวไว้ในพงศาวดารนี้ คือ บริเวณที่ประทับเดิมของสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ (พระเจ้าอู่ทอง) ก่อนที่จะยกข้ามแม่น้ำไปสร้างพระราชวังที่ ตำบลหนองโสน หรือที่เรียกว่า “บึงพระราม” ในปัจจุบันและสถาปนากกรุงศรีอยุธยาขึ้นเป็นราชธานีใน พ.ศ. ๑๘๙๓

ส่วนเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา ของสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง ผู้สถาปนากกรุงศรีอยุธยานั้นในปัจจุบันยังคงเป็นประเด็นสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ ซึ่งยังหาข้อสรุปที่ยุติยังไม่ได้ นักโบราณคดี และนักประวัติศาสตร์ได้ศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง และสรุปได้ ๓ ทฤษฎี

ทฤษฎีที่ ๑ เชื่อกันว่าพระเจ้าอู่ทอง เป็นขามาดา (ลูกเขย) เจ้าเมืองสุพรรณบุรี เป็นเชื้อสายของเจ้าชายไชยศิริ แห่งเมืองเชียงราย ซึ่งอพยพลอยร่นกันมาจากเมืองเหนือ ผ่านดินแดนต่างๆ จนกระทั่งมาตั้งถิ่นฐานทำกินที่เมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ต่อมาได้หนีโรคห่า มาตั้งนครหลวงใหม่ที่เมืองอโยธยาในปี พ.ศ. ๑๘๙๐ นักปราชญ์รุ่นต่อมาจึงเรียกกษัตริย์ที่สืบเชื้อสายต่อกันมาว่า วงศ์เชียงราย

ทฤษฎีที่ ๒ เป็นเจ้าเมืองเพชรบุรี ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามายังเมืองปัตตานี แล้วอพยพเดินทางเข้ามาทางเมืองนครศรีธรรมราช และเพชรบุรีจนกระทั่งตั้งพระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี ทฤษฎีนี้ไม่ได้ให้กำเนิดชาติวงศ์ไว้ชัด แต่ก็ได้สรุปเป็นแนวทางว่าพระเจ้ากรุงจีน ได้เมตตาอนุญาตให้เข้าไปค้าขายในประเทศจีนได้เป็นกรณีพิเศษ

ทฤษฎีที่ ๓ เป็นเจ้าชายเมืองลพบุรี (อาจเชื้อสายขอม?) เจ้าของทฤษฎีนี้ได้แก่ สมเด็จพระยา
ดำรงราชานุภาพ ซึ่งทรงพระราชทานกระแสรบพระราชมารดาแก่พระยาอนุমানราชธนะ อธิบดีกรม
ศิลปากร แต่ไม่ทันได้ให้เหตุผลชัดเจนท่านได้ทวงยศเสียก่อน พระยาโบราณราชธานินทร์ จึงกำหนด
อายุของเมืองอยุธยาว่าในสมัยต้น เป็นทราวดี และนายมานิต วลลิโถม อธิบดีกรมการรักษพิเศษ กรม
ศิลปากร ได้ศึกษาขยายความ ปรากฏรายละเอียดเพิ่มเติมในบทความเรื่องละโว้ – อโยธยา –
ตามพรลิงค์ ว่าเป็นกษัตริย์เมืองละโว้ – อโยธยา

ในจดหมายเหตุโหรได้กล่าวถึง เหตุการณ์ครั้งที่พระเจ้าอู่ทอง ทรงอพยพพาไพร่พลหนีโรคภัยมาจาก
เมืองอู่ทองนั้น ในตอนแรกได้มาตั้งที่ตำบลเวียงหลัก เมื่อปีกุน จุลศักราช ๗๐๙ (พ.ศ. ๑๘๙๐) และได้
พักไพร่พลอยู่ ณ ที่นี้ถึง ๓ ปี จนกระทั่งเห็นว่าไพร่พลของพระองค์พ้นจากความอดโรย มีความ
เข้มแข็งขึ้น จึงยกไพร่พลข้ามแม่น้ำมาสร้างพระนครศรีอยุธยา อยู่ในบริเวณปัจจุบันและทำพระราช
พิธีราชาภิเษกสถาปนาพระนคร เมื่อปีเถาะ โทศก จุลศักราช ๗๑๒ (พ.ศ. ๑๘๙๓) (กรมศิลปากร,
พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับ พระราชหัตถเลขา เล่ม ๑, ๒๕๐๖, หน้า ๓๔๒)

ครั้นเมื่อพระองค์ครองราชย์สมบัติได้ ๓ ปี ใน พ.ศ. ๑๘๙๖ (จ.ศ. ๗๐๕) จึงได้สถาปนาพระอารามขึ้น
เพื่อเป็นอนุสรณ์ในการสร้างชาติของพระองค์ ด้วยความสำคัญของพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น

การศึกษาของ ประยูร อุลุชาฎะ (น. ณ ปากน้ำ) ได้ระบุว่า บริเวณที่ตั้งพระตำหนักเวียงเหล็กนั้น
ตั้งอยู่ภายในเขตของเมืองปะทาคูจาม (ปะทา แปลว่า ป้อม และจาม หมายถึง ชาวเวียดนามที่นับถือ
ศาสนาอิสลาม) ซึ่งตั้งอยู่บริเวณคลองปะจาม ซึ่งอยู่ถัดจากวัดพุทไธสวรรย์ ไปทางทิศตะวันออกไม่
ไกลนัก (น. ณ ปากน้ำ, ๒๕๐๖, หน้า ๔๕) อันปรากฏในแผนที่ของชาวต่างชาติ ว่าเป็นบริเวณที่ตั้งถิ่น
ฐาน ของชาวญวนในสมัยอยุธยา (อัมพร สายสุวรรณ, แผนที่กรุงศรีอยุธยาไม่มีเลขหน้า) ในสมัย
อยุธยา บริเวณปากคลองคูจามนี้ เป็นตลาดน้ำที่ใหญ่ที่สุด ๑ ใน ๔ ตลาดของกรุงศรีอยุธยา ซึ่งแสดง

ให้เห็นว่าเป็นบริเวณที่มีชุมชนขนาดใหญ่และมีความสำคัญอาศัยอยู่บริเวณนี้ (กรมศิลปากร, ๒๕๑๑, หน้า ๑๗๐)

ประยูร อุลุชาฎะ ได้สันนิษฐานว่าคลองคูจามนี้มีความสำคัญในฐานะที่เป็นคูเมืองของเมืองปะทาคูจาม ตัวเมืองอาจเป็นที่ดินซึ่งเรียกว่า แหลมบางกะจะ ในเขตตำบลสำเภาล่ม อันโอบล้อมด้วยแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศเหนือ และแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งไหลโอบจากวัดพนัญเชิง ลงใต้ทางทิศตะวันออก ส่วนคลองปะจามนั้นอยู่ทางทิศตะวันตก หรือตัวเมืองปะทาคูจามอาจจะเป็นบริเวณตำบลเวียงเหล็กที่วัดพุทไธศวรรย์ โดยมีคลองปะจามเป็นคูเมืองทางทิศตะวันออก คลองตะเคียนเป็นคูเมืองทางทิศตะวันตก มีแม่น้ำเจ้าพระยาโอบทั้งทางทิศเหนือและใต้

และจากข้อความที่ระบุเหตุการณ์ ในสมัยอยุธยาตอนต้นเกี่ยวกับพื้นที่บริเวณปะทาคูจาม ในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ทำให้พอจะสันนิษฐานได้ว่า ในสมัยอยุธยาตอนต้นนั้น ปะทาคูจามมีลักษณะเป็นวังหน้า ดังข้อความนี้

“ศักราช ๗๔๙ ปีเถาะ นพศก สถาปนาวัดภูเขาทอง เพลาเย็น เสด็จไป ณ พระที่นั่งมังคลาภิเษก ท้าวมณเฑียรซึ่งถึงอนิจกรรมแต่ก่อนหน้านั้น มานั่งขวางทางเสด็จอยู่แล้วแลหายไปสมเด็จพระราเมศวรบรมพิตรก็เสด็จสวรรคต อยู่ในราชสมบัติหกปี จึงพระยาราม ผู้เป็นพระราชบุตร ได้ครองราชย์สมบัติได้ห้าปี สมเด็จพระยารามเจ้ามีความพิโรธแก่เจ้าพระยามหาเสนาบดี ดำรัสสั่งให้กุมเอาตัวไป เจ้าพระยามหาเสนาบดี หนีรอดไป อยู่ปากปะทาคูจามจึงให้เสด็จสมเด็จพระอินทราชา ณ เมืองสุพรรณบุรีเสด็จเข้ามาถึง จึงเจ้าพระยามหาเสนาบดี ยกเข้าปล้นเอาพระนครศรีอยุธยาได้ จึงเชิญสมเด็จพระอินทราชาขึ้นครองราชย์สมบัติในศักราช ๗๖๓ ปีมะเส็ง ตรีศก ให้สมเด็จพระยารามไปกินเมืองปะทาคูจาม”(น. ณ ปากน้ำ, ๒๕๐๖, หน้า ๔๕)

ในรัชกาลสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ วัดพุทไธสวรรย์ ได้ถูกใช้เป็นสถานที่ตั้งทัพของพม่า ในคราวที่ยกทัพมาล้อมกรุงฯ เพื่อทำการรบกับกรุงศรีอยุธยา เนื่องจากวัดพุทไธสวรรย์ เป็นวัดที่ตั้งอยู่นอกกำแพงเมืองกรุงศรีอยุธยา กล่าวคือ เมื่อครั้งที่พระเจ้าบุเรงนองแห่งกรุงหงสาวดี ทรงส่งพระราชสาส์น มาขอม้าและช้างเผือกจากสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ แต่ถูกปฏิเสธ พระเจ้าบุเรงนองจึงยกทัพเข้ามาและกวาดต้อนเอากำลังทางหัวเมืองของไทยมาสมทบด้วย เมื่อยกทัพมาถึงกรุงศรีอยุธยา ดังข้อความว่า “ในวันพุธ เดือนยี่ แรม ๑๐ ค่ำ ศักราช ๙๑๑ ปีระกา เอกศก (พ.ศ. ๒๐๘๒) จึงโปรดให้พระมหาอุปราช เป็นกองหน้าตั้งค่าย ณ ตำบลเพนียด ทัพพระเจ้าแปรเป็นปีกซ้าย ตั้งค่าย ณ ตำบลทุ่งโพธาราม เป็นกองหน้าตั้งค่าย ณ ตำบลเพนียด ทัพพระเจ้าแปรเป็นปีกซ้าย ตั้งค่าย ณ ตำบลทุ่งโพธาราม ทัพพระเจ้าอังวะเป็นปีกขวา ตั้งค่าย ณ ตำบลพุทไธสวรรย์ ทัพพระยาตองอู ทัพพระยาจิตตอง ทัพพระยาละเค็ง เกียกกาย ตั้งค่ายวัดท่าการ้องลงไปถึงวัดไชยวัฒนาราม ทัพพระยาสิน, ทัพพระยาสะเรียง กองหน้าทัพหลวงตั้งค่าย ณ ตำบลลุ่มพลี ทัพหลวงตั้งค่าย ณ ตำบลวัดโพธิ์เผือก ทุ่งขนอนปากคู ทัพสมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช ตั้งค่าย ณ ตำบลมะขามหย่อง (หลังค่ายหลวง)” (ศรีอยุธยา, ๒๕๐๕ หน้า ๗๕)

ในรัชกาลสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๘ (ขุนหลวงสรศักดิ์ หรือ สมเด็จพระเจ้าเสือ) ราว พ.ศ. ๒๒๔๓ สมเด็จพระกรมหลวงโยธาเทพ และสมเด็จพระกรมหลวงโยธาเทพ สมเด็จพระอัครมเหสีฝ่ายซ้าย และฝ่ายขวา ในสมเด็จพระเพทราชา ได้ทูลลาสมเด็จพระเจ้าเสือ ออกจากพระราชวัง พร้อมด้วยเจ้าตรัสน้อยราชบุตร (พระราชโอรสของสมเด็จพระเพทราชา) ไปตั้งนิवासสถานอยู่ใกล้วัดพุทไธสวรรย์ ครั้งเมื่อปีมะโรง โทศกเจ้าตรัสน้อยพระชนม์ครบ ๑๓ พรรษา เจ้ากรมหลวงโยธาเทพพระราชมารดานั้น ก็ได้กระทัมห้ามงคลพิธีโสกันต์พระราชบุตร ครั้นโสกันต์แล้วจึงให้ไปทรงผนวชเป็นสามเณร อยู่ในสำนักพระพุทโธมหาราชญาณ เพื่อทรงเรียนพระปริยัติไตรปิฎกธรรม และคัมภีร์เลขยันต์มนตร์คาถาสรรพวิทยาคุณต่างๆ จนกระทั่งพระชนม์ได้ ๑๘ พรรษา จึงลาผนวช ออกเที่ยวเรียนศิลปศาสตร์แขนงต่างๆ จนพระชนม์ครบอุปสมบทก็ทรงผนวชเป็นพระภิกษุ (กรมศิลปากร, ๒๕๐, หน้า ๑๗๔)

ในช่วงสมัยอยุธยาตอนปลาย ได้มีเหตุการณ์ในพระราชพงศาวดารระบุว่า บริเวณวัดพุทไธศวรรย์นั้น ได้ใช้เป็นสถานที่ประกอบการเมรุที่สำคัญถึง ๒ ครั้ง กล่าวคือ

ในรัชกาลสมัยพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ปี พ.ศ. ๒๒๕๘ กรมหลวงโยธาเทพ

ทิวศต ฦ ตำหนักริมวัดพุทไธศวรรย์ จึงได้จัดงานพระศพตามพระราชประเพณี ดังข้อความว่า

“ณ ปีมะแม สัปตศกนั้น...ในปีนั้น เจ้าพระอัยยิกา กรมหลวงโยธาเทพทิวศต ฦ พระตำหนัก วัดพุทไธศวรรย์นั้น สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินให้ช่างไม้กระทำการเมรุ ชื่อขาว ๕ วา ๒ ศอก โดยสูง ๒๐ วา ๒ ศอก และพระเมรุทองกลาง และการพรเมรุทั้งปวงนั้น ๖ เดือนเศษ จึงแล้วเชิญพระโกศทองขึ้นราชรถ พร้อมเครื่องอลกตแห่แทนเป็นอันมากน้ำมาสู่พระเมรุทอง และการที่บูชาให้ทานทั้งปวง ตามอย่างราชประเพณีมาแต่ก่อนสมโภช ๗ วัน การพระศพนั้นสำเร็จบริบูรณ์”

(กรมศิลปากร, ๒๕๐๖, หน้า ๒๐๒)

ต่อมา ในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ สมเด็จพระหลวงโยธาเทพ ได้ทิวศตลง ฦ ตำหนักริมวัดพุทไธศวรรย์ พระองค์ได้ทรงโปรดให้ทำการเมรุ ฦ วัดพุทไธศวรรย์ ดังข้อความว่า

“ในปีเถาะ สมเด็จพระอัยยิกีดกรมหลวงโยธาเทพ ซึ่งเสด็จอยู่ ฦ พระตำหนักริมวัดพุทไธศวรรย์นั้นดับสูญสิ้นพระชนม์ จึงโปรดให้ทำพระเมรุมาศขนาดเล็ก ฦ วัดพุทไธศวรรย์นั้น แล้วเชิญพระโกศขึ้นพระยานุมาศแห่มาเข้าพระเมรุ พระราชทานพระสงฆ์ดับปกรณ์ และมีงานมหรสพสามวันแล้วเสด็จไปพระราชทานเพลิง ตามโบราณราชประเพณีสืบๆ กันมา” (กรมศิลปากร, ๒๕๐๖, หน้า ๒๒๐)

วัดพุทไธสวรรย์น่าจะมีความสำคัญมากขึ้นใน พ.ศ. ๒๒๙๓ เมื่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ได้ทรงมีพระบรมราชโองการให้นำคณะทูตชาวสิงหลไปนมัสการและประกอบศาสนกิจที่ วัดพุทไธสวรรย์ โดยการเข้ามาของคณะทูตชาวสิงหลในครั้งนี้ปรากฏ ข้อความในราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาว่า “ลัทธิราช ๑๑๑๕ ปีระกา เบญจศก ฝ่ายพระเจ้ากิตติศิริราชสีห์ ได้เสวยสมบัติในเมืองสังขันทนคร เป็นอิสริยาธิปไตยในลังกาทวีป ครั้นนั้น พระพุทธศาสนาในเกาะลังกาหาพระภิกษุสงฆ์ไม่ได้ จึงแต่งตั้งให้ ศิริวัฒนอำมาตย์เป็นราชทูต กับอุปทูต ตรียูตจำทูลพระราชสาส์นคุมเครื่องมงคลราชบรรณาการ มีพระบรมสารีริกธาตุเป็นอาทิ มากับกำปั่นโอแล้นขาพานิขลิวันดาเข้ามาจำเริญทางพระราชไมตรี ณ กรุงเทพมหานคร จะขอพระภิกษุสงฆ์ออกไปให้อุปสมบทบวช กุลบุตรสืบพระพุทธศาสนาในลังกา ทวีป ทรงพระกรุณาดำรัสสั่งให้จัดแจงรับทูตานุทูตลังกาตามธรรมเนียม...แล้วโปรดให้ อารธนา พระอุบาลี พระอริยมุนี พระราชาคณะสองพระองค์กับพระสงฆ์อันดับสิบสองรูป ออกไปตั้งพระพุทธศาสนา บวชกุลบุตรไว้ในลังกาทวีป...” (กรมศิลปากร, ๒๕๐๖, หน้า ๒๓๕)

ในหนังสือ “เรื่องประดิษฐานพระสงฆ์สยามวงศ์ในลังกาทวีป” ของสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ได้ทรงกล่าวถึงเหตุการณ์เมื่อครั้งที่คณะราชทูตลังกา ได้เข้ามาในรัชกาลสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ นี้ โดยได้ระบุว่าในจดหมายเหตุนานาชาติซึ่งเข้ามาในช่วงนั้น ได้มีการเขียนบันทึกพรรณนาถึงสภาพของวัดพุทไธสวรรย์ไว้อย่างละเอียด ซึ่งถือได้ว่าเป็นข้อมูลสำคัญส่วนหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสิ่งก่อสร้างภายในวัดพุทไธสวรรย์ ในช่วงอยุธยาตอนปลาย (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์, ๒๕๐๓, หน้า ๑๒๔)

แต่สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ทรงตัดตอน ไม่ได้บรรยายไว้ในหนังสือนั้น เอกสารที่บรรยายละเอียดของวัดพุทไธสวรรย์นี้ ได้รับการแปลและตีพิมพ์ในวารสาร Journal of the Royal Asiatic Society, Ceylon Branch, Vol. XVIII, No.54 (1903), pp, 22-26. โดยอ้างอิงจาก P.E.

Pieris, “An Account of King kirti Sri’ Embassy to Siam in 1672 Saka (1750 A.D.) มีข้อความดังนี้

“เจ็ดวัดต่อมาในวันศุกร์ เป็นวันเพ็ญ ข้าราชการสองคนมาพบเราและบอกว่า มีพระบรมราชโองการให้เราไปที่วัดสองวัดในวันนี้ เราจึงเดินทางโดยทางเรือไปที่วัด เรียกว่า วัดพุทไธศวรรย์ (Puthai Suwan) ซึ่งจะอธิบายดังต่อไปนี้ ทางด้านขวามือของแม่น้ำใหญ่มีทุ่งกว้างที่สิ้นสุดลงที่ฝั่งแม่น้ำ ณ ที่นี้อาคารหลังคาสองชั้นสร้างเป็นรูปจัตุรัส มีประตูอยู่ สี่ประตู ทั้งสี่ด้าน ผนังทั้งสี่ ประดิษฐานพระพุทธรูปปิดทองสองร้อยองค์ ภายในประตูทางด้านทิศตะวันออกมีรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง รูปมงคลบนรอยพระพุทธรูปบาทนั้นปิดทองตรงกลางของจัตุรัส มี พระปรารักษ์ (dagava) ใหญ่ปิดทอง มีสี่ประตู เมื่อเข้าประตู ด้านทิศตะวันออกแล้วจะมีบันไดศิลาปิดทอง พระมหาธาตุุนั้นประดิษฐานอยู่ภายในห้องคูหาของพระปรารักษ์ ห้องนี้สร้างขึ้นเพื่อให้เดินประทักษิณได้โดยรอบพระมหาธาตุ โดยไม่ต้องเข้าไปใกล้พระธาตุ ภายในพระปรารักษ์ยังมีรอยพระบาทจำลองปิดทองอีกด้วยเคียงข้างประตูทิศ

ตะวันออก มีพญานาคห้าเศียรเลื้อยลงสู่พื้นดินทางด้านทิศเหนือของพระปรางค์ มีวิหารหลังสองชั้น มีชุกชีอยู่ตรงกลางบนฐานนี้มีพระพุทธรูปประทับปิดทอง สูง ๑๒ ศอก ทางด้านทิศตะวันออกหันหน้าไปทางพระปรางค์ มีวิหารหลังคาห้าชั้น ผูกเพดานด้วยผ้าและประดับด้วยจิตรกรรมปิดทองเสากลางห้องปิดด้วยแผ่นทองคำ บนชุกชีกลางห้องนั้น มีพระพุทธรูปทองคำขนาดเท่าคน เคียงข้างด้วยรูปปิดทองคล้ายกับสองรูปพระสาวกสำคัญ พระสารีบุตรมหาสามี และ พระมหาโมคคัลลานะมหาสามี และรูปอื่นๆ อีกมากมาย ตอนบนของประตูทางเข้าตั้งแต่หลังคาถึงทับหลังประตูมีจิตรกรรมปิดทองรูปพระพุทธรูปเจ้าในสวรรค์ของท้าวสักกะ พระพุทธองค์ประทับบนบัลลังก์สีขาว ทรงเทศนาพระอภิธรรมอันประเสริฐ โปรดพระอิศวร (Maha Deva) และเทพ แลพรหมในโลกที่ยังไม่มีการครบถ้วนและมีภาพตอนเมื่อทรงเทศนาเสด็จลงจากสวรรค์ โดยบันไดทองสู่ศากยะปุระ (Sakaspura) พระวิหารหลังนี้มีกำแพงและประตูล้อม อย่างมั่นคง รอบๆ มีอาคารที่รื่นรมย์และกุฎิสงฆ์เต็มไปด้วยผู้ทรงศีล ผู้ศรัทธาที่สูงศักดิ์ อุบาสิกา” (ปริยะ ไกรฤกษ์, ๒๕๓๖, หน้า ๓๕)

หลังจากเสียกรุงศรีอยุธยาแล้ว ก็ไม่มีหลักฐานทางด้านเอกสารใดกล่าวถึงวัดพุทไธศวรรย์อีก จนกระทั่งถึงในสมัย กรุงรัตนโกสินทร์ ในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ พระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นเทพพลภักดิ์ ซึ่งบัญชาการกรมพระคชบาล เสด็จออกไปชมเพนียดทรงพบว่า ที่ด้าน मुख ของ ปรangk-prathan วัดพุทไธศวรรย์นั้น มีพระรูปพระเจ้าอยู่ทอ้งตั้งอยู่ ต่อมาเข้าจึงกราบทูลมายังสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ พระองค์จึงโปรดให้อัญเชิญ เทวรูปนั้นลงมากรุงเทพฯ ใน พ.ศ. ๒๓๒๗ แล้วโปรดให้หล่อดัดแปลงใหม่เป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องหุ้มเงินทั้งองค์ และโปรดให้ประดิษฐานไว้ ณ หอพระเทพบิดรภายในวัดพระศรีรัตนศาสดารามในปัจจุบัน ส่วนรูปที่เรียกกันว่า “พระเจ้าอยู่ทอ้ง” ในปัจจุบันนี้ เป็นของหล่อขึ้นใหม่แทนของเดิม ทำเป็นพระพุทธรูปทรงเครื่องน้อย ประทับยืนอยู่ ภายในซุ้มบริเวณผนังด้านทิศเหนือของมุขด้านทิศตะวันออก (พวงทอง สิริสาตี, ๒๕๑๑, ๔๑)

เหตุการณ์ดังกล่าวปรากฏข้อความในพระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ดังนี้

“...โปรดให้เชิญพระเทพบิดร คือ พระรูปสมเด็จพระรามาธิบดี (อุทุมพร) ซึ่งเป็นปฐมวงศ์สร้างกรุงเก่า มาแปลงเป็นพระพุทธรูปหุ้มเงินปิดทองประดิษฐาน ไว้ในพระวิหาร พระวิหารนั้นพระราชทานนามว่า หอพระเทพบิดร...” (เจ้าพระยาทิพากรวงศ์, ๒๕๒๖, หน้า ๔๘)

ในรัชกาลสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว วัดพุทไธศวรรย์ เป็นวัดในกรุงศรีอยุธยาวัดหนึ่งที่พระองค์ ทรงเสด็จมาพระราชทานพระกฐินโดย กระบวนพระยุหยาตราทางชลมารค เมื่อครั้งเสด็จ พระราชทานพระกฐิน ณ เมืองปทุมธานี และกรุงเก่าหรือพระนครศรีอยุธยา ดังปรากฏข้อความ เกี่ยวกับเหตุการณ์พระราชทานพระกฐินครั้งนี้ในจดหมายเหตุ ในรัชกาลที่ ๔ ดังนี้

“จะเสด็จทางชลมารค เป็นกระบวนพระยุหยาตราตามอย่างครั้งเมื่อเสด็จในเดือน ๔ แล้วมาแต่ครั้งนี้จะ ทรงพระราชทานพระกฐินเมืองปทุมธานี เมืองกรุงเก่า เป็นพระราชประสงค์ กำหนด ณ วันอาทิตย์ เดือน ๑๒ ขึ้น ๒ ค่ำ ปีเถาะ สัปตศก เพลา ๓ ยาม ให้กระบวนพร้อมจะเสด็จแต่ยังไม่รุ่ง เมื่อจะออก เรือพระที่นั่งจะได้ยิงปืนในเรือพระที่นั่ง ๓ นัด โห่ ๓ ลา เป็นสำคัญเป็นสัญญาณแล้วจึงให้เรือที่มีปืน หน้าเรือยิงรับต่อๆ ไปลำละนัดตลอดกระบวน แล้วเดินกระบวนตามลำดับขึ้นไป ณ วันเดือน ๑๒ ขึ้น ๓ ค่ำ เมื่อเสด็จถึงเมืองปทุมธานี ให้ประทับเรือพระที่นั่ง ที่ฉนวนวัดประทุมทองที่เดียว อย่าประทับ ที่ฉนวนพลับพลาก่อน ต่อ พระราชทานพระกฐินเสร็จแล้ว จึงจะเสด็จมาพลับพลาครุหนึ่ง แล้วจะ เสด็จเดินกระบวนต่อไป ไม่ประทับแรม ที่เมืองปทุมธานี เมื่อจะออกเรือพระที่นั่งจากวัดประทุมทอง นั้น จะได้ยิงปืนสัญญาณทุกลำเหมือนอย่างแรกออกอีกครั้งหนึ่ง เดินกระบวน ตามทางลำน้ำขึ้นไป ประทับ ณ ค่ายหลวงป้อมเพ็ชร กรุงเก่า ในวันเดือน ๑๒ ขึ้น ๓ ค่ำ ให้ได้ตามอย่างครั้งก่อน ครั้นรุ่ง ขึ้น ณ วันเดือน ๑๒ ขึ้น ๔ ค่ำ เพลาบ่ายเสด็จทางพระราชทานพระกฐินวัดสุวรรณดาราม ที่ ๑ วัดพนัญเชิง ที่ ๒ วัดหน้าพระเมรุ ที่ ๔ สี่พระอาราม ณ วันเดือน ๑๒ ขึ้น ๖ ค่ำ เสด็จเป็นกระบวน อย่างนี้ไปจากกรุงเทพฯ ให้ทอดกระบวนให้ยาวยืด เมื่อจะออกเรือพระที่นั่งให้ยิงปืนเป็นสัญญาณ

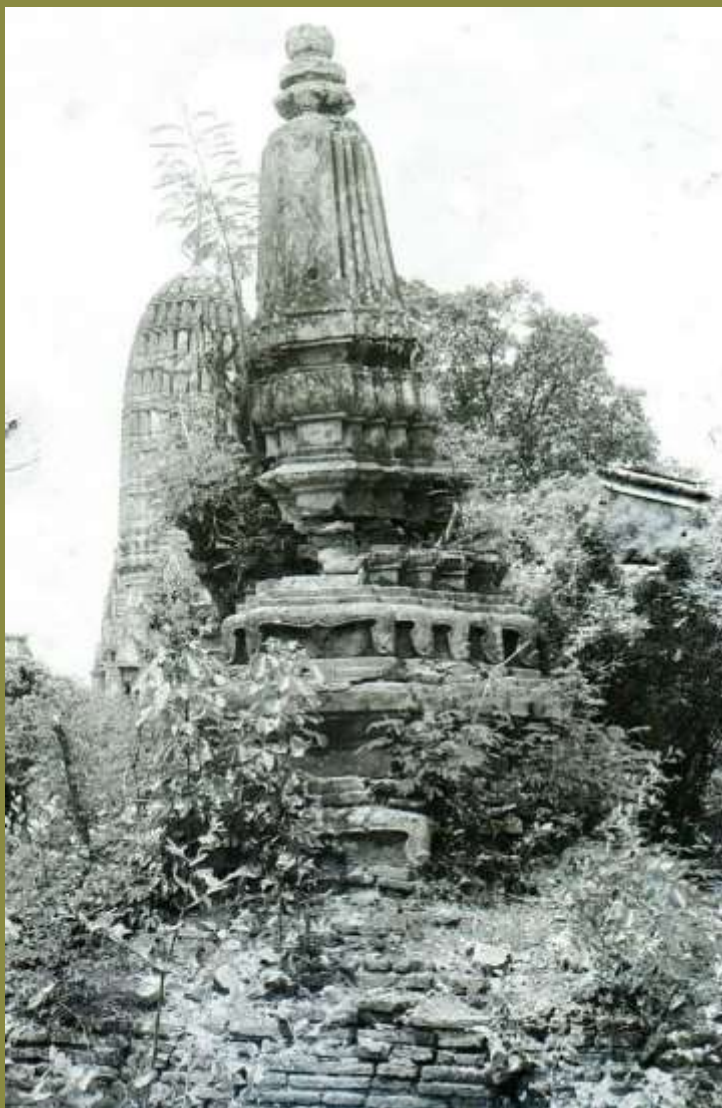
เรือพระที่นั่งสุพรรณหงส์ เรือพระที่นั่งลำทรง ในกระบวนพยุหยาตราโดยทางชลมารคเลียบ

พระนคร ในพระราชพิธีบรมราชาภิเษกสมโภช วันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๕๔

(ภาพจาก สำนักหอจดหมายเหตุแห่งชาติ)

ตลอดกระบวนอีกครั้งหนึ่ง แล้วเสด็จพระราชทาน พระกฐินวัดป่าโมกข์พระอารามที่หนึ่ง ถ้าเวลายังมี
จะเสด็จไป นมัสการพระพุทธไสยาสน์ วัดอินทประมูลด้วย แล้วเสด็จกลับมาที่ป้อมเพ็ชรในวันนั้น แล
เมื่อออกเรือกลับ ให้ยิงปืนอย่างเมื่อไป ครั้น ณ วันเดือน ๑๒ ขึ้น ๗ ค่ำ เพลาเช้า เสด็จเป็นกระบวน
ตามธรรมเนียมพระกฐินในกรุงเทพฯ จะพระราชทานพระกฐิน วัดธรรมาราม ที่ ๑ วัดขุนญวน ที่ ๒
สองพระอาราม แล้วเสด็จไปทรงนมัสการพระเจดีย์วัดภูเขาทอง แล้วกลับทางแหลมศรีชะรอประทับ
ที่วัดมณฑป ทรงถวายไตรปิพระสมุทมนี แล้วเสด็จกลับที่ประทับพลับพลา ก่อนถวายไตรปิ พระสงฆ์
ที่พลับพลาเพลาย่ำพระราชาคณะ พระถานานุกรม เจ้าอธิการที่ได้รับไตรปิ และพระกฐิน จะได้สวด
พระพุทธมนต์ รุ่งขึ้น ณ วันเดือน ๑๒ ขึ้น ๘ ค่ำ เพลาเช้า พระราชาคณะ พระครู พระถานานุกรม
เจ้าอธิการอันดับที่จะได้จีวรเข้ามารับบิณฑบาตฉลองพระกฐิน ฉลองไตรปิ...”

(กรมศิลปากร, ๒๔๘๐, หน้า ๖๘-๗๐)

ในรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ปรากฏหลักฐานว่า ชาวพระนครศรีอยุธยาได้ช่วยกัน บูรณปฏิสังขรณ์ยอดพระปรางค์ประธานของวัดขึ้น ในราว พ.ศ. ๒๔๔๑ (ตรี อมาตยกุล, ๒๕๐๕, หน้า ๕๓)

กรมศิลปากรได้ประกาศขึ้นทะเบียนวัดพุทไธสวรรย์เป็นโบราณสถาน โดยได้ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๕๒ ตอนที่ ๗๕ วันที่ ๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ (กรมศิลปากร, ๒๕๓๘, หน้า ๑๒๕)

ปัจจุบันวัดพุทไธสวรรย์ ได้รับสถาปนาขึ้นเป็นพระอารามหลวง ชั้นตรี ชนิดสามัญ เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๙ เนื่องในวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ ๙ ทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี

วัดพุทไธสวรรย์ อยุธยา

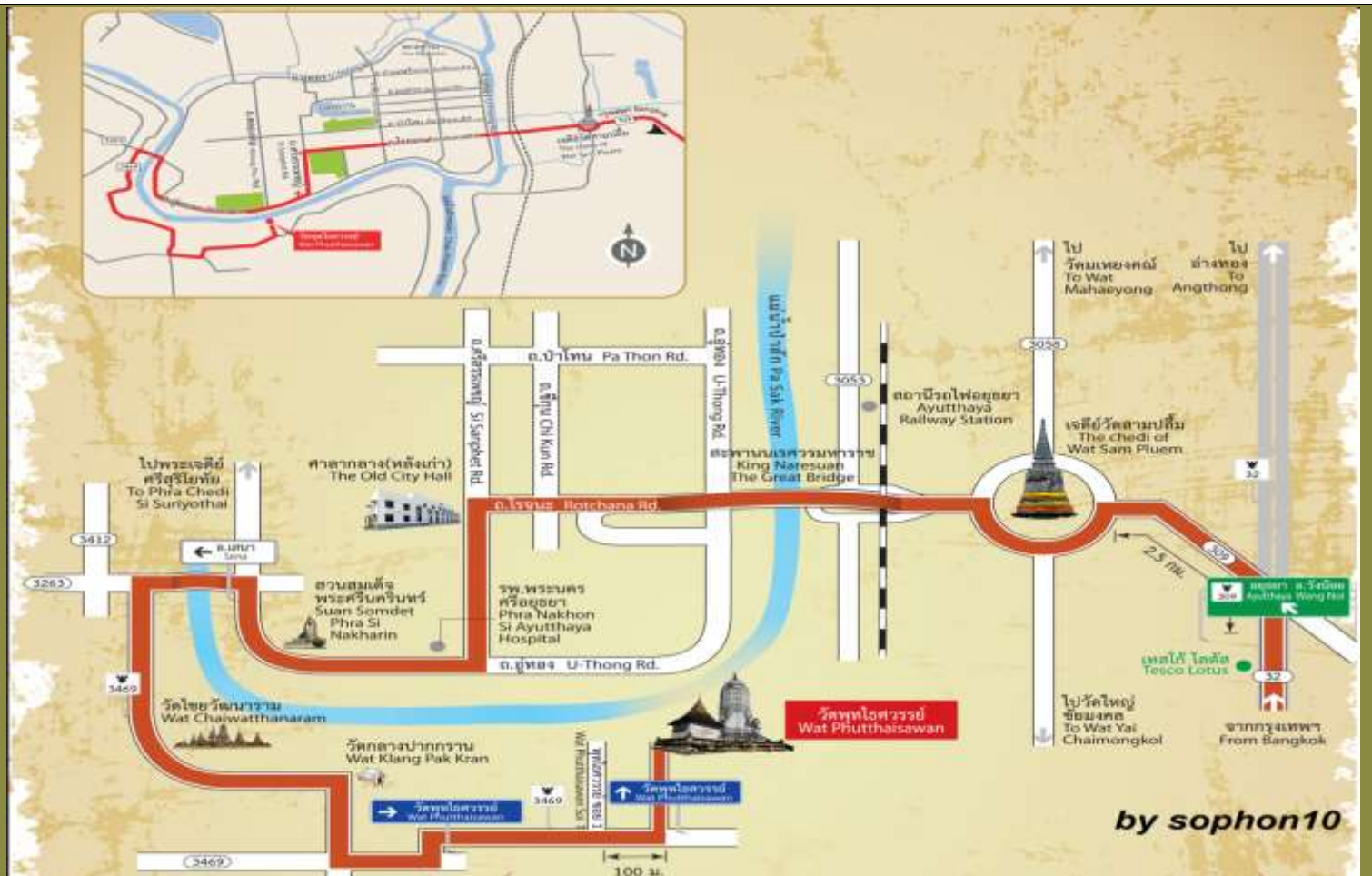

วัดพุทไธสวรรย์ วัดพระอารามหลวงสมัยกรุงศรีอยุธยาที่ได้รับการสถาปนาเป็นพระอารามหลวงอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 9 วัดอันเป็นที่ระลึกการสร้างเมืองของสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง ชมพระปรางค์ประธานที่ประดิษฐานเดิมของเทวรูปพระเจ้าอยู่ทองแห่งหอพระเทพบิดร วัดพระแก้ว และพระพุทไธสวรรย์ พระนอนที่มีลักษณะไม่เหมือนที่ใดในอยุธยา

ก่อนที่สมเด็จพระเจ้าอยู่ทองจะสถาปนากรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ทรงเคยเสด็จมาตั้งพลับพลาอยู่ริมแม่น้ำเจ้าพระยา นอกเกาะเมืองถึง 3 ปี จึงเคลื่อนพลไปหนองโสน (บึงพระรามในปัจจุบัน) พระราชพงศาวดารจารึกว่าบริเวณนี้เรียกว่า “เวียงเล็ก” หรือ “เวียงเหล็ก” หลังจากที่ทรงสถาปนากรุงศรีอยุธยาในปี พ.ศ. 1893 แล้วจึงสร้างวัดพุทไธสวรรย์ขึ้นในปี พ.ศ. 1896 บริเวณที่พระองค์ท่านเคยตั้งพลับพลา เพื่อเป็นพระบรมราชานุสรณ์การตั้งกรุงศรีอยุธยา

วัดพุทไธสวรรย์เป็นหนึ่งในวัดอารามหลวง หลังจากสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่ทอง วัดได้ถูกก่อสร้างเพิ่มเติมตลอดมา ในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ พระเจ้าบุเรงนองยกทัพมาล้อมพระนคร ก็ตั้งทัพที่วัดพุทไธสวรรย์ เพราะฝั่งตรงข้ามแม่น้ำเจ้าพระยาคือเกาะเมือง วัดจึงมีชัยภูมิที่ดีเป็นอย่างยิ่ง ต่อมาสมเด็จพระเจ้าเสือ พระราชบุตรในพระเจ้าเสือก็ทำพิธีโสกันต์และบวชเป็นสามเณร กระทั่งบวชเป็นภิกษุที่วัดพุทไธสวรรย์

วัดพุทไธสวรรย์มีความสำคัญมาก ถึงขนาดที่สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศโปรดให้นำราชทูตสิงหล (สังฆจันทนคร หรือที่ไทยเรียกว่า ลังกา) ไปกราบพระปรางค์ที่วัดพุทไธสวรรย์ เมื่อครั้งเสียกรุงครั้งที่ 2

แผนที่วัดพุทไธสวรรค์

วัดพุทไธสวรรย์ไม่ได้ถูกเผาทำลาย จึงมีสภาพสมบูรณ์มาจนถึงปัจจุบัน และเป็นวัดที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เสด็จมาทอดกฐินโดยพระยุหยาตราชลมารคอีกด้วย

กรมศิลปากรได้ประกาศให้วัดพุทไธสวรรย์เป็นโบราณสถานในเดือนมีนาคม 2578 และได้รับการสถาปนาเป็นพระอารามหลวงชั้นตรี ชนิดสามัญ ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 เนื่องในวโรกาส พชราภิเษกสมโภช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 (ครองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี)

สิ่งที่น่าสนใจภายในวัด

☀ พระปรางค์ประธาน

เป็นพระปรางค์ศิลปะลพบุรีที่ได้รับอิทธิพลมาจากขอม ในจดหมายเหตุราชทูตลังกา (สิงหล) บันทึกไว้ว่า ภายในพระปรางค์เป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ มีการสร้างห้องเพื่อให้เดินประทักษิณ (เวียนขวา) รอบพระบรมสารีริกธาตุได้

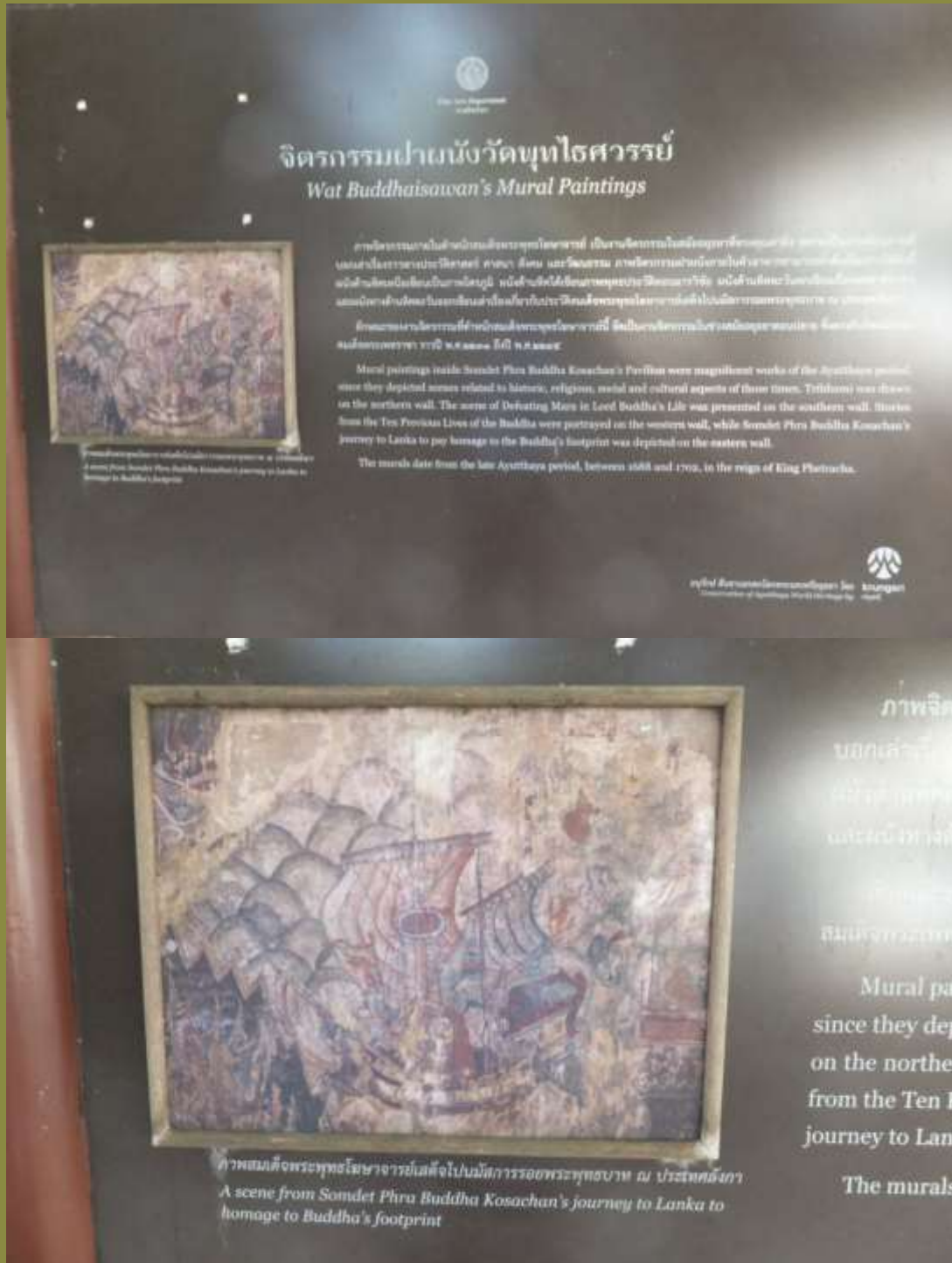
อันที่จริงมีพระรูปพระเจ้าอุทองอยู่ที่มุขด้านหนึ่งของปราสาทประธาน พระเจ้าลูกยาเธอกรมหมื่นเทพ
พลภักดิ์ ซึ่งขณะนั้นทรงบัญชาการกรมพระคชบาลอยู่ (กรมพระคชบาลปัจจุบันคือวังช้าง แล
เพนียด) ทรงเสด็จออกเพนียดและพบพระรูปดังกล่าว จึงนำความกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 1 พระองค์ท่านจึงโปรดให้อัญเชิญพระรูปมาหล่อดัดแปลงใหม่เป็นพระพุทธรูป มี
นามว่า “เทวรูปพระเจ้าอุทอง” ประดิษฐานอยู่ที่หอพระเทพบิดรในวัดพระแก้ว

 ตำหนักพระพุทธรูปขาวจารย์

☀ วิหารพระพุทธไสยาสวรรั

ซากวิหารโบราณ ภายในประดิษฐานพระพุทไสยาสน์นาม ‘พระพุทธไสยาสวรรั’ อายุ 300 กว่าปี สันนิษฐานว่าเป็นปางปรินิพพานแบบลัทธิพระเนตร เพราะพระหัตถ์ทอดไปกับหมอน ไม่ได้ตั้งขึ้นรับ พระพักตร์เหมือนปางพักผ่อนอิริยาบถและไม่ได้มีหมอนรองใต้รักแร้เหมือนปางโปรดอสุรินทราหู ที่นำแปลกคือปางปรินิพพานแบบลัทธิพระเนตรนี้นิยมในพม่า พบประปรายในตอนเหนือของไทย แต่ไม่ค่อยพบในอยุธยา เพราะพระปรางปรินิพพานของไทยจะเป็นแบบลัทธิพระเนตรเสียส่วนใหญ่

☀️ สถานที่ที่น่าสนใจอื่น ๆ

ภายในวัดมีสถานที่ที่น่าสนใจมากมาย เช่น ศาลจตุคามรามเทพ, พระบรมราชานุสาวรีย์ 3 กษัตริย์ ได้แก่ พระนเรศวรมหาราช พระเจ้าอยู่ทอง และพระเอกาทศรถ, วิหารพระทรงธรรม และวิหารพระสังกัจจายนะ

ที่มา : Putthaijatukam, www.putthaijatukam.com/ , วัดพุทไธสวรรย์.

Putthaijatukam, www.putthaijatukam.com/ , ประวัติวัดพุทไธสวรรย์.

Go Ayutthaya, <https://go.ayutthaya.go.th/> , วัดพุทไธสวรรย์, โพสต์ 30 มิถุนายน
พ.ศ. 2562.

สุจิตต์ วงษ์เทศ, Matichon, www.matichon.co.th/ , เทวรูปพระเจ้าอู่ทอง คือ
พระเทพบิดร เคยมีที่ซุ่มพระปรารักษ์ประธาน วัดพุทไธสวรรย์ ออยุธยา,
โพสต์ 19 กรกฎาคม 2559.

มหานครอนทิว, BirdEyeViewThailand วัดพุทไธสวรรย์ ต.สำเภาล่ม อ.อยุธยา จ.อยุธยา
เที่ยวไทยในมุมสูง, โพสต์ 07 พ.ค. 2561.

Painaidii, www.painaidii.com/ , วัดพุทไธสวรรย์.

Paiduaykan , www.paiduaykan.com/ , วัดพุทไธสวรรย์ ออยุธยา.

พระเกจิอยุธยา, www.facebook.com/closepage.3october2017/ , หลวงพ่อชม
วัดพุทไธสวรรย์ พระนครศรีอยุธยา, โพสต์ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559.

รักบ้านเกิด, <http://115.31.159.2/travel/> , วัดพุทไธสวรรย์.

Naklang Bolan, <https://naklangbolan.com/> , “หลวงพ่อฉาย วัดพนัญเชิง”
พระเกจิผู้ปกครองสงฆ์ทั่วแผ่นดินกรุงเก่า.

Talon Tiew, www.talontiew.com/ , วัดพุทไธสวรรย์ วัดพระนอนแห่งอยุธยา.

amuletheritage.com